

Toiletbezoek in de middeleeuwen

In de Middeleeuwen deden de edelen hun behoefte in een apart, aan de kasteelmuur bevestigd kamertje. Hun uitwerpselen belandden in het gunstigste geval in de slotgracht of ravijn. Hygiënisch was dat in het geheel niet, want vaak werd het slotwater als was- of drinkwater gebruikt. Later vond men dit niet zo mooi en werd de 'kakstoel' geïntroduceerd.

Hadden de edelen nog een eigen kamertje, de gewone stad- of dorpsbewoner had niets: hij deed zijn behoefte in de vrije natuur, boven de mesthoop of op straat. Of op een emmer die hij ergens op een van deze plekken ledigde.

Wat stadsbewoners ook wel deden; ze zetten zich 'klem' tussen twee kantelen van de stadsmuur en lieten de uitwerpselen buiten de stadsmuren vallen.

In de Nederlanden kwamen verschillende stadsbesturen al vroeg met een oplossing tegen deze vervuiling. Gebrand op schoon water – bijvoorbeeld als basisbestanddeel voor de bierbrouwerij – verboden zij het lozen van afval en uitwerpselen in het grachtenwater. Het alternatief was de beerput (beer = poep).

Hoe groter de stad, hoe eerder beerputten opdoken in de regelgeving. Ook economische factoren speelden een grote rol en dat is vooral te zien in de Gouden Eeuw. De welvaart steeg toen het meest in de provincie Holland, waardoor de steden groeiden, en meer inwoners betekende meer poep.

Kouwe kak

Omstreeks de tijd van Lodewijk de Veertiende (17^e eeuw) deden de burgers in de steden hun behoefte in de pot of op boven beerputten gebouwde kakdozen. Een kakdoos is een houten kist of bankje met een gat. De rijkere deden het op de kakstoel; de daaronder bevestigde pot werd door het personeel in een open riool (vaak een soort sloot of greppel) of beerput geleegd. Uit die tijd stamt wellicht de scheldnaam 'kouwe kak' voor mensen die zich 'beter' voor wilden doen en pretendeerden een kakstoel te gebruiken maar in werkelijkheid in de koude buitenlucht, in een klein hokje of onder een afdakje, hun behoefte moesten doen.

Geurend beroep

Een gemiddelde beerput was ongeveer na vijf jaar vol en moest dan geleegd worden. Dit was het werk van speciale 'secretreinigers', ook wel '**heren van de beer**' genoemd. Zij werkten in ploegen waarbij de 'kuilgaander' aan een touw afdaalde in de put. De dragers zeulden vervolgens in paren de tonnen met drek naar de nabijgelegen schuit.

Hoe verder je van het water afwoonde, hoe meer je moest betalen aangezien er dan extra dragers ingezet moesten worden om de beerput op tijd leeg te krijgen. Het legen gebeurde alleen 's nachts vanwege de enorme stank en moest voor dag en dauw klaar zijn. Het kan geen prettig werk zijn geweest, maar beerputten legen betaalde prima.

<http://www.euronet.nl/users/helle/hygiene1.htm>

<https://www.nemokennislink.nl/publicaties/waar-bleef-de-poep>